

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министър на образованието и науката

ПРОЕКТ !

№.....
..... 2018 г.

**ДО
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

ДОКЛАД

от Красимир Вълчев - министър на образованието и науката

Относно: *проект на Постановление на Министерския съвет за изменение и допълнение на нормативни актове на Министерския съвет*

**УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА МИНИСТРИ,**

На основание на чл. 31, ал. 2 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация предлагам на Вашето внимание проект на Постановление на Министерския съвет за изменение и допълнение на нормативни актове на Министерския съвет.

С проекта на Постановление на Министерския съвет за изменение и допълнение на нормативни актове на Министерския съвет се предлагат изменения и допълнения в Постановление № 328 на Министерския съвет от 30 ноември 2015 г. за определяне на

средствата от държавния бюджет за издръжка на обучението в държавните висши училища в зависимост от комплексна оценка за качеството на обучението и съответствието му с потребностите на пазара на труда (обн., ДВ, бр. 94 от 2015 г.), Постановление № 162 на Министерския съвет от 2001 г. за определяне на диференцирани нормативи за издръжка на обучението за един студент по професионални направления (обн., ДВ, бр. 59 от 2001 г., изм., бр. 81 от 2004 г., бр. 32 и 94 от 2005 г., бр. 49 от 2007 г., бр. 79 от 2009 г., бр. 6 и 62 от 2013 г. и бр. 15 от 2014 г.), Постановление № 90 на Министерския съвет от 26.05.2000 г. за условията и реда за предоставяне на стипендии на студентите, докторантите и специализантите от държавните висши училища и научните организации (обн., ДВ, бр. 59 от 30.05.2000 г., в сила от 1.10.2000 г., посл. изм. и доп., бр. 19 от 2.03.2018 г., в сила от 2.03.2018 г.) и Постановление № 64 на Министерския съвет от 25.03.2016 г. за условията и реда за утвърждаване на броя на приеманите за обучение студенти и докторанти в държавните висши училища и за приемане на Списък на приоритетните професионални направления и на Списък на защитените специалности (Загл. доп. – ДВ бр. 69 от 2016 г., в сила от 01.01.2017 г.), (обн. – ДВ, бр. 26 от 01.04.2016 г., в сила от 01.04.2016 г., посл. изм. и доп., бр. 19 от 02.03.2018 г., в сила от 02.03.2018 г.).

С предлаганите промени в ПМС № 328/2015 г. се прецизират отделни елементи и се усъвършенства механизмът за диференцирано финансиране, запазвайки концепцията заложена в Закона за висшето образование (ЗВО) и подзаконовите нормативни разпоредби. В Плана за изпълнение на Стратегията за развитие на висшето образование в Република България за периода 2014 - 2020 г. е предвидено делът от средствата за издръжка на обучението, които се получават въз основа на комплексна оценка за качеството на обучението и съответствието му с потребностите на пазара на труда, да нарасне на 55 на сто през 2019 г. и да достигне 60 на сто през 2020 г. Тези параметри бяха заложили с последните изменения на ЗВО и записани в §32 от Преходните и заключителни разпоредби на неговото изменение и допълнение.

Комплексната оценка за качеството на образованието се формира на базата на индикатори със съответна тежест, групирани по основни дейности в образованието като учебен процес, научни изследвания и реализация на пазара на труда. За информационна база на индикаторите се използва Рейтинговата система на висшите училища в Република България, администрирана от Министерството на образованието и науката.

В комплексната оценка са включени индикатори, за които е налице пълна, точна и проверима информация.

В Приложение № 2 към чл. 2 от постановлението е направена промяна в методиката за определяне на коефициента на висшите училища по професионални направления, като е повишена тежестта на коефициентът за акредитационна оценка (**Ка**), промяна в изчислението на коефициента за научни изследвания (**Кни**) за определени области на висшето образование като „Социални, стопански и правни науки“ и „Хуманитарни науки“, включително и за професионални направления „Здравни грижи“, „Обществено здраве“ и „Теория и управление на образованието“. Обучението в горепосочените области на висше образование и професионални направления е характерно с изявен нисък интензитет на научна дейност и ниска цитируемост, което води до необходимостта от промяна на базата в изчисленията с цел постигането на равен старт с останалите професионални направления по този показател.

Предлага се изменение на коефициента за реализация на пазара на труда (**Крпт**) в частта увеличение на тежестта на показателите.

С настоящите промени в Постановление № 328 на Министерския съвет от 2015 г. се прецизират коефициентът за първо място (**К1м**), коефициентът за професионални направления с очакван бъдещ недостиг на пазара на труда (**Кпнобн**), коефициентът за професионално направление, което не е определено като приоритетно и в което се обучават повече от половината от общия средно приравнен брой учащи във висшето училище (**Кпнппу**) и коефициента за професионално направление с намаляващ прием (**Кпнпп**), като се усъвършенства механизмът за диференцирано финансиране в зависимост от комплексната оценка за качество на обучението и съответствието му с потребностите на пазара на труда, без да се променя концепцията. Промяната има за цел да насърчи стратегиите за профилна оптимизация и специализация на държавните висши училища.

В Постановление № 162 на Министерския съвет от 2001 г. за определяне на диференцирани нормативи за издръжка на обучението за един студент по професионални направления предложените промени се изразяват в изменението на коефициентите по професионални направления „Икономика“, „Администрация и управление“ и „Туризъм“, по които се умножава базовият норматив за издръжка на

обучението. Към настоящия момент коефициентът за тези направления е 1,00, като предложението е той да стане 1,15.

Направените предложения са израз на усилията, които Министерството на образованието и науката полага за повишаване ефективността на публичните разходи в системата на висшето образование. Необходимостта от корекция на съотношенията в нормативите между отделните професионални направления възниква от създадения към момента дисбаланс във държавното финансиране и това е видно от публично достъпните отчети за касово изпълнение на бюджетите на държавните висши училища. Притежаването на огромни наличности по сметките от определени висши училища, обучаващи студенти и докторанти само в една от областите на висше образование е индикатор за неефективност на публичните разходи.

Финансирането на държавните висши училища е процес, в който се разпределят публични средства за нуждите на страната и обществото. При сегашните коефициенти се формират излишъци на средства при финансирането на определени професионални направления като „Медицина“, „Стоматология“ и „Фармация“ и съществени дефицити на средства в определени области на висшето образование (социални, стопански и правни науки).

Натрупването на огромни финансови ресурси само в една от областите на висше образование е показател за нецелесъобразно и неефективно разпределение на средства, което води до явен дисбаланс в системата. Отчетен е фактът, че тези държавни висши училища събират значителни такси за обучение, особено за платеното си обучение, което предоставят.

На следващо място сред мотивите е уеднаквяване на образователната инфраструктура в страната с европейската практика по отношение на държавното финансиране. В изследване на Националния център за информация и документация на тема „Модели на публично финансиране на висшето образование. Нова програма на Европейския съюз за развитие на висшето образование“ е направен анализ на финансирането на висшето образование в редица европейски държави. Видно от него е голямата диференциация на финансиране, най-вече на база постигнати резултати в областта и стимулиране на иновациите. Различните области на висше образование също биват финансирани с различни коефициенти и тежести, като отношението между най-силно финансираните професионални направления и най-слабо финансираните е не по-голямо от 5 към 1. При сега действащите разпоредби на ПМС № 162/2001 г. се

наблюдава наличие на почти двойно по-големи диспропорции между отделните професионални направления, тъй като за професионални направления „Медицина“, „Стоматология“ и „Фармация“ диференцираният норматив е в размер 8,50, докато при „Икономика“, „Администрация и управление“ и „Туризм“ е 1,00.

Предложената промяна в Постановление № 90 на Министерския съвет от 2000 година за условията и реда за предоставяне на стипендии на студентите, докторантите и специализантите от държавните висши училища и научни организации касае актуализирането на размерът на стипендията за студентите, приети на основание на Постановление № 103 на Министерския съвет от 1993 година за осъществяване на образователна дейност сред българите в чужбина и Постановление № 228 на Министерския съвет от 1997 година за приемане на граждани на Република Македония за студенти в държавните висши училища на Република България, и на чуждестранните студенти, приети по междуправителствени спогодби за образователен, научен и културен обмен от 200 лв. на 240 лв. месечно.

Следва да се вземе предвид, че по-голямата част от студентите, обучаващи се по горепосочените постановления, произхождат от райони с нисък жизнен стандарт. Ниският размер на стипендията сериозно разколебава тяхното желание за обучение в Република България, особено когато имат възможност да се обучават в съседни страни, предлагащи значително по-високи стипендии. Досегашният размер на стипендията демотивира за обучение в български висши училища и чуждестранните студенти, кандидати за участие в образователния обмен със страните, с които Република България има двустранни договорености. Повишаването на размера на стипендията ще допринесе за осъществяването на националната политика за привличане към родината на младите ни сънародници зад граница. То би подпомогнало повишаването на конкурентоспособността на българските държавни висши училища в условията на силна международна конкурентна среда и би стимулирало трансграничната студентска мобилност и интернационализирането на обучението в системата на българското висше образование.

С измененията в ПМС № 64 от 25.03.2016 г. професионалните направления от различните области на висше образование, с изключение на осем от тях, се разпределят в 4 групи, за които в зависимост от получената оценка от програмна акредитация, дадена от Националната агенция за оценяване и акредитация; оценката за научната дейност в професионалното направление и оценката за реализацията на завършилите

студенти и докторанти (безработица сред завършилите и приложение на придобитото образование и реализация по призвание) по данни от Рейтинговата система на висшите училища, се формират различни коефициенти на тежест при определяне броя на приеманите студенти, за които държавата предоставя средства за обучение.

Продължава да действа разпоредбата, съгласно която максимално допустимият брой на приеманите за обучение студенти и докторанти от 8 професионални направления от Списъка на приоритетните професионални направления: „Математика“, „Педагогика на обучението по...“, „Религия и теология“, „Физически науки“, „Химически науки“, „Енергетика“, „Материали и материалознание“ и „Химични технологии“, се определя за равен на свободния капацитет на съответното направление.

Останалите професионални направления от Списъка на приоритетните професионални направления и направления 3.1 Социология, антропология и науки за културата и 3.4 Социални дейности са включени в първите две групи по Приложение № 1 към чл. 4, ал. 1 на проекта. Максимално допустимият брой на приеманите за обучение студенти по тези професионални направления в зависимост от реализирания прием през предходната учебна година може постепенно и трайно да нараства при определено съотношение на оценката от програмната акредитация, оценката за научната дейност и оценката за реализацията на завършилите студенти. В резултат на това в средносрочен план се очаква пазарът на труда да се обезпечи да голяма степен с необходимите кадри, придобили висше образование по специалностите от тези направления.

Всички неприоритетни професионални направления, с изключение на 3.1 Социология, антропология и науки за културата и 3.4 Социални дейности, са включени в последните две групи към същото приложение, приемът на студенти при които следва да бъде ограничен в средносрочен план поради затруднена реализация на специалисти с висше образование или насищане на пазара на труда.

Друга от предлаганите промени има за цел да даде възможност на междуведомствената експертната комисия, въз основа на оценка на потребностите на пазара на труда, да определи максимално допустимия брой на приеманите за обучение студенти и докторанти за новооткрити професионални направления и специалности от регулираните професии за срока до получаване на редовна програмна акредитация. При положителна оценка комисията определя максимално допустим брой на приеманите за обучение студенти и докторанти в рамките на свободния капацитет на съответното

професионално направление или специалност от регулираните професии и съобразно предложението на висшето училище. Това ще осигури обективност и предвидимост на приема за период, в който висшето училище следва да утвърди и усъвършенства качеството на обучението.

При отрицателна оценка няма да се утвърждава субсидиран прием на студенти за три учебни години. Максимално допустимият брой на приеманите за обучение студенти и докторанти след третата учебна година ще се определя по реда за новооткрити за висшето училище професионални направления и специалности от регулираните професии. По този начин в средносрочен план държавата няма да разходва средства за издръжка на обучение, за което експертната комисия е преценила, че няма възможност за пълноценна реализация на придобитото висше образование.

В Списъка на защитените специалности се добавя специалността Хидростроителство от професионално направление 5.7. Архитектура, строителство и геодезия. Определянето на специалността „Хидростроителство“ за защитена е важно в национален план предвид възникналата необходимост от висококвалифицирани специалисти през последните години във връзка с определени метеорологични и климатични ситуации. Това е от значение не само за компетентната експлоатация на водните басейни и безопасността на населението, стопанската инфраструктура и околната среда, но има пряко отношение и към националната сигурност.

Предложеният нормативен акт няма да окаже пряко или косвено въздействие върху държавния бюджет, поради което се прилага одобрена финансова обосновка по чл. 35, ал. 1, т. 4, буква „б“ от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация.

Във връзка с чл. 28, ал. 2, т. 5 от Закона за нормативните актове предложеният проект на нормативен акт не въвежда норми на европейското право, поради което не се представя справка за съответствие с него.

В съответствие с чл. 20 от Закона за нормативните актове е извършена предварителна частична оценка на въздействието на проекта на акт, която е съгласувана с администрацията на Министерския съвет по реда на чл. 30б, ал. 3 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация.

Материалите са съгласувани по реда на чл. 32 - 34 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация.

**УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА МИНИСТРИ,**

С оглед изложеното и на основание чл. 8, ал. 2 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация предлагам Министерският съвет да разгледа и приеме предложението за проект на Постановление.

КРАСИМИР ВЪЛЧЕВ

Министър на образованието и науката